

SAPIENTIA ERDÉLYI MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM
MAROSVÁSÁRHELYI KAR
KOMMUNIKÁCIÓ ÉS KÖZKAPCSOLATOK SZAK

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ SZÜLŐK MOBIL- ÉS INTERNETHASZNÁLATA

Végzős hallgató:
Matyus Anita-Gabriella

Témavezető:
dr. Vajda András, egyetemi docens

2024

Kivonat

Dolgozatomban a vidéki környezetből érkező hátrányos helyzetű szülők mobil- és internethasználatát fogom vizsgálni, azt, hogy az alanyok milyen élethelyzetekben, milyen gyakorisággal és milyen funkcióval használják a mobiltelefont, az internetet, illetve bizonyos közösségi média oldalakat. A dolgozat a kommunikációs helyzeteknek és a médiumokhoz kapcsolódó cselekvéseknek, a médiatechnológiák elsajátításának a mindennapokban (a családban és az iskolában) betöltött szerepének empirikus vizsgálatára fókuszál, a mindennapi élet és a technológia, illetve a médiumrendszerek közötti összefüggéseit próbálja feltárni.

Azért esett a választásom erre a szociokulturális csoportra, mert meglátásom szerint ők azok, akiknek – miközben korlátozott anyagi lehetőségük van ezeknek a technológiáknak a megvásárlására és nehézségeket okoz a médiatechnológia elsajátítása, egyre gyakrabban kényszerülnek arra, hogy használják azt, azaz rávilágít arra, hogy a média és a technológia miként hálózza be a különböző csoportok életvilágát és változtatja meg a szocializáció és a mindennapi élet teljes feltételrendszerét. A kutatás a magyarfülpösi Szórványkollégiumba járó diákok szüleinek média- és technológiahasználati gyakorlatára irányul, az adatgyűjtést a kollégium diákjainak és szüleiknek a közreműködésével végeztem. Módszertani szempontból az interjút használtam.

Kulcsszavak: mediatizáció, mobiltelefon, internet, Facebook, hátrányos helyzetűek, digitális kompetenciák

Abstract

My thesis is about the examination of the mobile and internet usage of disadvantaged parents coming from rural environments. My aim is to investigate the situations in which the subjects use mobile phones, the internet, and certain social media sites, as well as the frequency and purpose of their usage. The thesis focuses on the empirical examination of communicational situations and actions related to media, the role of acquiring media technologies in everyday life (within the family and school), and seeks to uncover the interconnections between everyday life and technology, as well as media systems.

I chose this sociocultural group because, in my view, they are the ones who, despite having limited financial means to purchase these technologies and facing difficulties in acquiring media technology skills, are increasingly forced to use them. This highlights how media and technology influence the lives of different groups and transform the entire set of conditions for socialization and everyday life. The research targets the media and technology usage practices of the parents of students attending the Sporadic Boarding School in Magyarfülpös, with data collection conducted in cooperation with the students and their parents. Methodologically, I used interviews.

Keywords: mediatization, mobile phone, internet, Facebook, disadvantaged individuals, digital competencies

Bevezető

„Mert éheztem, és ennem adtatok; szomjúhoztam, és innom adtatok; jövevény voltam, és befogadtatok engem; Meztelen voltam, és megruháztatok; beteg voltam, és meglátogattatok; fogoly voltam, és eljöttetek hozzám. Akkor felelnek majd néki az igazak, mondván: Uram, mikor láttuk, hogy éheztél, és tápláltunk volna? vagy szomjúhoztál, és innod adtunk volna?” És mikor láttuk, hogy jövevény voltál, és befogadtunk volna? vagy meztelen voltál, és felruháztunk volna? Mikor láttuk, hogy beteg vagy fogoly voltál, és hozzád mentünk volna? És felelvén a király, azt mondja majd nékik: Bizony mondom néktek, a mennyiben megcselekedtétek egygyel az én legkisebb atyámfiai közül, én velem cselekedtétek meg.” (Máté Evangyéliuma 25. 35–40)

Amikor megnyitjuk a Magyarfülpösi Szórványkollégium honlapját, ezzel a bibliai idézettel találkozhatunk legelőször. Az idézet rávilágít arra, hogy a kollégiumban keresztyén értékek átadása¹ történik, illetve keresztyén szellemben nevelik a diákokat. Továbbá fontos számukra az is, hogy a mindennapjaikban is eszerint éljenek. Másrészt az idézet a szervezet missziójának megfogalmazása.

Egy 2023-as cikk alapján Romániában negyvenegy magyar szórványkollégium működik². A szórványkollégiumok célja, hogy biztosítsák az elszórványosodott településeken a magyar anyanyelvű oktatást. Emellett pedig olyan lehetőségeket kínálnak a mélyszegénységből érkező gyerekek számára, amelyek által kulturális értékekkel gazdagodhatnak.

A Magyarfülpösi Szórványkollégium története

Magyarfülpös, vagy ahogy a helyiek emlegetik Nagyfülpös, Szászrégentől 9 km-re található. Közigazgatásilag Beresztelke községhez tartozik. Magyarfülpösön az 1980-as években megszűnt a magyar nyelvű oktatás. A Szivárvány Ház 1999-ben kezdte meg munkásságát Ady István tiszteletes úr vezetésével. A kollégiumba járó diákok a környező falvakból származnak (Kozma, Tanács, Kisfülpös). *„A Magyarfülpösi Szórványkollégium feladata lehetővé tenni az*

¹ <https://www.szivarvany.ro/index.html> , megtekintve: 2024. február 12-én.

² <https://kronikaonline.ro/erdelyi-hirek/teto-alatt-a-szorvanykollegium-uj-bentlakas-epul-szamosujvaron-a-gyerekek-kinottek-a-regi-ingatlant> , megtekintve: 2024. április 12-én.

anyanyelven való tanulást a Székely-Mezőségen élő, nehézsorsú magyar gyerekek számára. A Szivárvány Alapítvány 1999-ben alakult Magyarfülpösön. A mélyszegénységbe élő mezőszéki szórványmagyarság szolgálatába állva tanulási lehetőséget biztosít, térítésmentesen a rászoruló gyermekeknek.” - olvashatjuk a kollégium honlapján³.

Az évek során Magyarfülpösön egyre kevesebb magyar anyanyelvű ember volt jelen. Annyira, hogy 1980-ban megszűnt a magyar anyanyelvű oktatás. Ady István református lelkész kezdeményezte ennek újraindítását 1999-ben. A Szórványkollégium kezdetben csak Magyarfülpösön volt jelen, de az évek során szükség volt egy másik helyre is, mivel nőtt a befogadott gyerekek száma. Ennek eredményeként létrejött egy másik ház, Szászrégenben. Jelenleg a magyarfülpösi bentlakás az óvodások és kisiskolások otthona. A Szászrégenben működő bentlakás az 5-8 osztályos diákok lakhelye. A bentlakók különböző szászrégeni és marosvásárhelyi iskolák diákjai. A kollégiumban összesen 48 diákról gondoskodnak, közülük 35 diák állandó jelleggel a bentlakásokban él. A két intézménybe járó gyerekek között vannak testvérek és más rokoni kapcsolatok is. Minden gyermek azonban más-más történetet hordoz magával.

Fontos kiemelni, hogy a Magyarfülpösi Szórványkollégiumot a Szivárvány Alapítvány működteti. Az alapítvány 2024-ben változtatott nevet, Gyerekmosoly a jelenlegi név. Ady István tiszteletes úr beszámolójából megtudhatjuk, hogy a magyar nyelvű oktatás újraindítása során a kezdeti nehézséget az is okozta, hogy a szülőket meg kellett győzni arról, hogy a gyermekeiket ne adják román tagozatra. A szülők számára természetes volt, hogy a gyermekeiket román tagozatra íratják be. Ezután következett a kérés leadása a tanfelügyelőségre. Viszont szeptemberben iskola kezdése előtt 3-4 nappal kiderült, hogy még két diák szükséges a 12 mellé, hogy el tudják indítani a magyar tagozatot vagy nem engedik. Ekkor következett be, hogy Mezőörményesről áthozott a tiszteletes úr két lányt Magyarfülpösre. A két lány 1 évig a parókián élt. A következő évben már elterjedt a híre annak, hogy Fülpösön jótékonykodás van. Ezek után jöttek Görgényüvegcsúrról és további helyekről is...Mindez 2001-ben történt.

Dolgozatom fő témájaként a Magyarfülpösi Szórványkollégiumban tanuló diákok szüleinek mobil- és internethasználatát fogom vizsgálni. Ezen belül pedig ki szeretnék térni arra, hogy milyen hatással van a gazdasági, illetve a társadalmi helyzet a médiafogyasztásra. Fel szeretném mérni azt is, hogy milyen (digitális) kompetenciákkal rendelkeznek, illetve azt is

³ <https://www.szorvanykollegium.ro/> , megtekintve: 2024. január 2-án.

összegezném, hogy milyen digitális eszközöket használnak. Továbbá megvizsgálnám azt is, hogy melyek azok a közösségi média oldalak, ahol jelen vannak, és azt is, hogy miként és mire használják ezeket az oldalakat, hogyan segítik a digitális eszközök és a közösségi média a szülő-gyerek kapcsolat ápolását. A kutatás során a következő kérdésekre fogom keresni a válaszokat:

1. Milyen digitális eszközökkel rendelkeznek?
2. Mennyire használják tudatosan a médiát a hátrányos helyzetűek?
3. Milyen digitális kompetenciákkal rendelkeznek?
4. Milyen digitális eszközöket használnak?
5. Mely közösségi média platformokon vannak jelen, illetve milyen minőségben?

Illetve olyan további témakörökről fogom kérdezni az alanyokat, amelyek érintik a kommunikációs felületeket is. Ezenkívül pedig a napi szintű telefonhasználatot is felmérem. Bár fő témám a mobil- és internethasználat, úgy gondolom, hogy a televízió használata is érdekes téma lehet a hátrányos helyzetűek körében. Az értelmezésben feltüntettem majd az ezzel kapcsolatos eredményeket is.

Fontos kiemelni, hogy a szórványlét és a mélyszegénység között szoros összefüggés van. A szórvány ugyanis eleve olyan elszigetelt vidékeken alakul ki, ahol az anyanyelvű oktatáshoz való jog megszűnik. Illetve olyan helyeken is, ahol sokkal kevesebb munkalehetőség van, másrészt a szórványlét és a mélyszegénység összekapcsolódása okán itt halmozottan hátrányos helyzetű emberekről van szó. A vizsgálat pedig épp azért érdekes, mert úgy látszik, hogy a mobil az az eszköz, amelynek megszerzése és birtoklása nem jelent akadályt a szegénységben élők számára sem.

A halmozottan hátrányos helyzetnél megemlítendő, hogy úgy szociális, gazdasági és társadalmi hátránnyal vannak körbevéve a Magyarfülpösön élők. Továbbá kiemelném azt, hogy a kezdeti nehézségek ellenére a kollégium jelenleg 25 éve működik. Az évek során sok megpróbáltatáson ment keresztül mind a kollégium, mind a kollégium alkalmazottai, viszont fontos az alkalmazottaknak a cél melletti elköteleződés. Ezért is megemlítendő Ady István által sokat hangoztatott bibliai ígérés: „Bizony mondom nektek, amennyiben eggyel az én legkisebbjeim közül megcselekedtetek, énvelem cselekedtetek meg.” Mt 25,46

Személyes kapcsolódás a szórványkollégiumhoz

2022 nyarán ismerkedtem meg a Magyarfülpösi Szórványkollégium diákjaival és munkaközösségével egy önkéntesség során. Számomra távolinak tűnt a szórvány fogalma, viszont miután a kollégiumba érkeztem, egyre közelebb került hozzám. Fent említettem, hogy minden gyermek más-más történetet hordoz magával, és ezek a történetek olykor tényleg kizökkentek a hétköznapiakból. Meggyőződésem, hogy ezeket a történeteket meg kell hallgatni. Témaválasztásom során célom volt olyan témát választani, amely érzékenyítő, illetve felhívja a figyelmet a kisebbségi lét nehézségeire, kihívásaira.

Nagyvárosban élőként a szórvány rá tud világítani arra, hogy milyen egyszerűségben él az ember. A kutatás során több olyan történettel találkoztam, mely megerősít abban, hogy a nehéz kisebbségi létnek azért vannak örömei is, és ezeket a levont tapasztalatokat igyekszem a dolgozatba is beépíteni.

Sajátos élethelyzetekkel, eltérő kommunikációs gyakorlatokkal és életvezetési stratégiákkal, valamint sajátos életutakkal és életpálya-modellekkel találkozhatunk ezen a helyen. A vizsgálatban résztvevő személyek különböző, nehezebb élettörténettel rendelkeznek. A vizsgálat során kitérünk arra, hogy mennyire határozza meg az ő életüket a szórványlét.⁴

A közösségi média lehetőséget nyújt arra, hogy ezek az emberek kapcsolatba lépjenek másokkal, információkat osszanak meg és támogatást kérjenek. A kutatásom célja az, hogy feltárjam, hogyan lehet hatékonyan ezeket a platformokat a segítségnyújtásban, és hogyan lehet növelni a mélyszegénységben élők társadalmi integrációját.

A kutatásban szereplő alanyok azonban egy teljesen más világba vezettek be, amely által megváltozott a véleményem a kisebbségi lét nehézségeiről. Számukra a mindennapok forgataga más, sokkal elgondolkodtatóbb, de mégis mindent megtesznek azért, hogy gyermekeiket felnevelhessék. Úgy gondolom, hogy bőven van mit tanulnunk ezektől a személyektől. Bár majd a dolgozatban olvasható lesz az is, hogy milyen körülmények között élnek, mégis hálásak minden napnak, annak, hogy bár vannak nehézségek a mindennapokban, a Gondviselés ereje sokkal hatalmasabb.

⁴ Szórványlét = olyan halmozottan hátrányos helyzet, mellyel szükségszerűen együtt jár, hogy a közösség "belső erejéből nem képes etnikai erejét megőrizni" Vetési L.: i. m. 173.

Elméleti keret

Szórvány, mint létállapot

A szakirodalomban, attól függően, hogy a tanulmány szerzője milyen diszciplína képviselője, többféle szórvány-meghatározással találkozhatunk: Szathmáry Lajos így vélekedik a szórványról: „Magyar szórványok alatt azokat a kisebb-nagyobb csoportjait értjük fajtestvéreinknek, akik elszórtan, ritkított formában, rendesen nyelvhatárok szélén, de beékelten idegen nyelvű népek között is, élnek.” (Szathmáry 2000: 1) Erdély vonatkozásában pedig Vetési László szociográfus több tanulmányában is megosztja a szórványmisszióval kapcsolatos eredményeit. Felhívja a figyelmet arra, hogy a szórványmisszió nem hiába való munka, és ezt a munkát nem szabad abbahagyni. Egyik szórványmissziói munkájának beszámolójában a következőket olvashatjuk: „A szórványt azonban nem hagyhatjuk magára.” (Vetési 2001: 159)

„A szórványosodás olyan állapot, amelyhez attitűdök, és olyan sajátos egyéni és részben kollektív cselekvések társulnak, amelyeknek eredménye nem föltétlenül a helyi magyar közösség fenntartása, ápolása.” (Papp 2016: 181) Ebben a meghatározásban olvashatunk a folyamatról, amely következtében egy település elszórványosodik. A szórványosodásnak több oka is lehet: vegyes házasság, amelynek következtében már két anyanyelvű lesz a gyermek, illetve ebben az esetben jellemző, hogy a két nyelv közül az egyik fog jobban dominálni. Az egyik lesz inkább használatosabb a mindennapokban.

A szórványmagyarság jelentősen megnövekedett Erdély több pontján is. Maros megyében példa erre Magyarfülpös. Gábrity Molnár Irén tanulmányában a szórványmagyarság egyik definíciójával találkozhatunk: „A szórványmagyarság fogalmán általában a határon túli magyarságnak azt a rétegét értjük, amely a többségi nemzetekhez képest településén, mikro-régiójában 30%-nál kisebb arányban él, hátrányos nyelvi-etnikai, vallási helyzetben, és a nemzettesttől elszigetelődve, leépült intézményrendszerrel, folyamatos veszélynek, felszámolódásnak van kitéve.” (Gábrity Molnár 2005: 6)

„Határozott, korábban már megfogalmazott véleményem, hogy a szórványnak a társadalomtudomány nem szentel kellő figyelmet, mintha nem tudatosult volna az a – különben kézenfekvő – felismerés, hogy a szórványlét az identitás vizsgálatában olyan lehetőségeket

hordoz, amilyent az antropológia számára tartogatott a „világtól elzárt” közösségek vizsgálata.” (Bodó 2007: 63.) Az internet segítségével könnyen elérhetjük a szórványban élőkkel való kapcsolatot, és megoszthatjuk velük a különböző történeteket. A Magyarfülpösi Szórványkollégium ebben a folyamatban fontos szerepet játszik, hiszen segít a közösségnek megtalálni és megosztani a saját történeteit. Egy következő fejezetben szó lesz a közösségi médiáról is, viszont itt jó megjegyezni azt, hogy mi mindenre is használjuk ezeket a platformokat. „A közösségi oldalak/közösségi hálózatok (a legismertebb és elterjedtebb közösségi média típus, pl. Facebook, LinkedIn) a felhasználók közötti kapcsolat létrejöttét és fenntartását segítik elő.” (Simay & Gáti 2015: 4)

Könczei Csongor 2008-ban íródott tanulmányában a szórványkérdéssel kapcsolatban több fontos tényezőt is megemlít, amelyek követésével megérthetjük a szórvány fogalom által keletkezett nézeteket. A következőképpen: „A szórványkérdés kutatásában három alapvető tényező szokott érvényesülni: vizsgálják a szórvány történeti dimenzióit, azaz kialakulásának feltételeit (például háborúk), az ezzel szorosan összefüggő különböző demográfiai folyamatokat (például migráció), valamint a mentális téren végbemenő változásokat (identitásváltás).” (Könczei 2008: 72)

Kisebbség, mint valóság

Azonban, ahogy a kutatás során mélyebben beleástam magam a témába, rájöttem, hogy ez a kettőség nem csak ránk, magyarokra jellemző. Sok más kisebbségi csoport is hasonló helyzetben van, ahol az identitásukat, kell megvédeniük és képviselniük. Ez a lét mindannyiunk számára kihívásokkal járhat.

A. Gergely András így ír erről: „Az emberek java része több-kevesebb élethelyzetben kisebbséginek érzi magát: munkatársai közt, főnökeivel szemben, politikai vélekedéseiben, külterki galerivel szemben, családi huzivoni alkalmával, származásában, hitében vagy betegségében egyaránt ott lapul az elhagyatottság és szenvedésre-predesztináltság közérzete.” (A. G. 1997: 8) Viszont figyelembe kell vennünk azt, hogy a kisebbség sokkal közelebb van hozzánk, mint gondolnánk. Számos olyan település lehet körülöttünk, ahol éppen a szórványosodás ellen küzdenek. Nem kell messzire menni, csak nyitott szemmel kell járni. Tény, hogy a szórványosodás ellen nem sokat lehet tenni, viszont vannak különböző módszerek,

amelyek segíthetnek a folyamat lelassításában. Fentebb említést tettem a szórványmisszióról, ez egy nagyon jó példa arra, hogyan lehet támogatni a szórványban élőket.

Bár a kisebbségnek több meghatározásával is találkozunk, mindegyik meghatározás más szemszögből közelíti meg a fogalom jelentését. Minden meghatározásban azonban azonos, hogy a kisebbség egy hátrányokkal rendelkező közösség. „Williams Glyn az európai nyelvek sokféleségéről írott könyvében azokra a folyamatokra, amelyek során egyik vagy másik népcsoport, etnikum, beszélőközösség strukturális helyzete a hatalomviszonyok szövevényében hátrányosan megváltozik, a kisebbségesítés kifejezést használja (minoritisation of languages/languages groups).” (Sorbán 2012: 5)

Crawford 1996-os tanulmányában a kisebbségi lét nehézségeiről olvashatunk. Az 1930 és 1966-os időszakban már ellehetetlenítették a magyarság kibontakozását. Crawford szerint a magyar kulturális örökség elleni támadások főleg a kisebbségi nyelvű iskolákat támadták meg, illetve az intézmények bezárása volt a prioritás és előfordult a tanárok zaklatása is. (S. J. Crawford, 1996: 9)

Mediatizáció, mint folyamat

A mediatizáció egyre nagyobb hangsúllyal van jelen a napjainkban. Fehér Katalin szerint a mediatizáció: „A média közvetítő közeg, szállító és elérést biztosító eszköz, a 20. században elterjedt jelentése szerint a tömegkommunikáció szinonimájaként használható.” (Fehér 2017: 12) A vizsgálat során többet tudhatunk meg különböző szinteken levő hátrányos helyzetű családok mediatizációs környezetéről. Valójában a média az a közeg, amely közvetít, bemutat, és ismerteti más-más történeteket.

Szécsi Gábor így ír a mediatizációról: „A mindent átható mediatizáció lényegét tekintve olyan meta-folyamat, amely azzal, hogy átalakítja a társadalmi és kulturális élet teljes feltételrendszerét, egyúttal új társadalmi formákat, kultúrát is teremt, és eddig ismeretlen árnyalatokkal gazdagítja a kommunikáció közösség- és kultúraformáló szerepéről alkotott képünket.” (Szécsi 2019: 4) Teljes mértékben jelen van napjainkban a társadalmi formák és a kultúrák reformálása. Számos ismeretlen információ egyre fontosabbá válik bizonyos témaköröket érintve.

Szijjártó Zsolt tanulmányában a következőket olvashatjuk a mediatisációról: „...a „mediatisáció” nem csupán a média-fogyasztók számának megnövekedésében tetten érhető, kvantitatív jellegű változást jelent, hanem kvalitatív átalakulást is magában foglal: a médiumok jelenléte a társadalom legkülönbözőbb alrendszereit (a gazdaságot, a politikát, a vallást, az oktatást stb.) is megváltoztatja, hatása kikerülhetetlen a mai társadalom/kultúra minden szegletében.” (Szijjártó 2014: 10) A kutatás során később részletezni fogjuk, hogy hogyan jelenik ez a hátrányos helyzetű emberek mindennapjaiban, valamint hogyan válik a mediatisáció egy teljesen más folyamattá az ő életükben. A média már negyedik hatalomként ismert. Ez egy olyan hatalom, amely irányít. A média nagyon manipulatív lett, így könnyen elhiszük azokat a tényeket is, amelyeknek nincs valóságalapjuk. A mediatisáció folyamata fontos, mert az interneten látott tartalmak jelentősége is új szintre emelkedett általa. Úgy gondolom, hogy a mediatisáció szoros kapcsolatban áll a médiaműveltség gyakorlásával is. W. James Potter könyvében a következőt olvashatjuk a médiaműveltség definíciójáról: „Az angol „media literacy” (médiaműveltség) kifejezés második tagjának legalapvetőbb jelentése az írott szó elolvasásának képessége.” (W. J. Potter 2015: 15) A vizsgálat során 30 és 45 év közötti felnőttek médiahasználatát fogom vizsgálni. Erre a korosztályra teljesen más aspektusok a jellemzőek. „A különböző korosztályokban más és más médium, más médiahasználat és médiatartalom-preferencia jellemző, ami meghatározza, hogy ezek befolyása a szocializáció és a személyiségfejlődés mely területét és milyen mértékben érintheti.” (Kósa 2015: 7)

Médiatudatosság, mint tanulhatóság

A média manipulatív eszközökkel próbálhatja befolyásolni a nézőket, olvasókat vagy hallgatókat. Ezért fontos, hogy képesek legyünk felismerni és értékelni az információkat, amelyeket kapunk. A médiatudatosság segít abban, hogy kritikusan gondolkodjunk és ne higgyünk el mindent, amit látunk vagy hallunk. „A médiatudatosság (media literacy) legerterjedtebb meghatározása 1992-ből származik, az Aspen Media Literacy Leadership Institute kutatóitól. Eszerint a médiatudatosság „képesség arra, hogy médiumokat és médiatermékeket érzünk el, elemezzünk, értékeljünk, illetve állítsunk elő különböző formákban”.” (idézi Bokor 2013: 3)

„A tudatos médiafogyasztás azt jelenti, hogy meghatározott szempontok, célok alapján választunk a különböző médiatartalmak közül.” (Szőke 2020: 76) Nem minden embernek adatik meg, hogy elsajátítsa a médiatudatosságot. Olykor az egyszerű böngészés által is kerülhetünk olyan helyzetbe, amely előnytelen számunkra. A médiatudatosság tanulható, nyitottság és érdeklődés által.

Digitális kompetencia, mint sajátosság

Mit értünk a digitális kompetencia alatt? Juhász Tímea így ír róla: „A digitális kompetencia az elektronikus média magabiztos és kritikus alkalmazását jelenti a munkában, a szabadidőben és a kommunikáció alkalmával. Itt az ismeretek között felsorolhatók a számítógépes alkalmazások, például a szövegszerkesztés, az adatbázis-kezelés, stb., az internet és az elektronikus kommunikáció használata, a valóság és a virtuális világ közötti különbségek ismerete, amelyek segítik az egyént a kiteljesedéshez és a foglalkoztathatósághoz.” (Juhász 2020: 45) A digitális kompetenciák tanulhatóak. Sok olyan online/offline képzés van, amely vállalja, hogy segít az embereknek ezeket a kompetenciákat elsajátítani, illetve a hiányosságokat pótolni. Érdekes helyzet ez, amikor a hátrányos helyzetűekről beszélünk, ugyanis számukra anyagilag nem megengedhetők ezek a képzések. Ezért is felvetődik, hogyan vannak jelen? Mi az, ami nehézséget jelent számukra?

Berényi László kutatásában a kompetencia három típusát ismerhetjük meg: „A kompetencia három típusa:

- általános kompetenciák, amelyek gyakoriak, alapozó jellegűek,
- funkcionális kompetenciák, amelyek a kimagasló teljesítményhez vezetnek,
- kulcskompetenciák, amelyek a valamilyen vizsgálati vagy fejlesztési szempontból fontosak.” (Berényi 2012: 7)

A fent említett kompetenciák különböző módon jelennek meg a digitalizációban. Vannak általános kompetenciák, amelyek alapvető digitális készségeknek számítanak. Vannak funkcionális kompetenciák, amelyek szakterületenként változnak és inkább teljesítmény eléréséhez vezetnek. Végül pedig vannak kulcskompetenciák, amelyek változó kompetenciákat

hordoznak magukkal és a kritikus digitális kompetenciákat is jelenthetik bizonyos helyzetekben. Az alapvető kompetenciákat úgy gondolom, hogy fontos lenne mindenki számára elsajátítania.

Digitális egyenlőtlenség, mint aktuális probléma

A digitális egyenlőtlenség napjaink egyik meghatározó problémája, amely nagy mértékben érinti a hátrányos helyzetűeket is. Viszont a digitális egyenlőtlenséget könnyen párhuzamba tudjuk állítani a társadalmi egyenlőtlenséggel. Ragnedda Massimo tanulmányában felhívja arra a figyelmet, hogy a társadalmi és a digitális egyenlőtlenségek szorosan kapcsolódnak egymáshoz, továbbá a digitális egyenlőtlenségeket társadalmi, kulturális, gazdasági, politikai és személyes kontextusban kell vizsgálni. (R. Massimo 2018: 2366)

Liisa Ilomäki, Anna Kantosalo és Minna Lakkala tanulmányából megtudhatjuk, hogy a digitális egyenlőtlenség fogalma azt jelentette, hogy különböző társadalmi csoportoknak egyenlőtlen hozzáférésük van a digitális szolgáltatásokhoz, illetve eltérő képességeik vannak ezek használatára. (L. Ilomäki, A. Kantosalo, M. Lakkala 2011:2)

Fontos kiemelni a digitális egyenlőtlenség jelenlétét is. Paul DiMaggio és Eszter Hargittai tanulmányában arról olvashatunk, hogy: az új technológia nyomán az egyenlőtlenségek újabb formái alakulhatnak ki. A kutatók erre utaltak a digitális szakadék fogalmával is, mely az online és offline, valamint az információval „rendelkezők” és a „nem rendelkezők” közötti egyre táguló törésvonalra utal. (P. DiMaggio & E. Hargittai 2001: 1)

Mára egyre nagyobb digitális szakadékokat fedezünk fel a fiatalabb és az idősebb generációk között. Azonban nem csak generációk között, hanem más csoportok között is felfedezhetünk ilyen szakadékokat. Egy ilyen csoport a hátrányos helyzetűek csoportja is. Az internetes vásárlás kategóriájában látható lesz majd az eredményekből, hogy mennyire nehéz számukra. Ez a digitális kompetenciák hiányából is adódik.

„A digitális technológia társadalmi befogadását vizsgáló kutatások a digitális egyenlőtlenségek három formáját különböztetik meg: a hozzáférés (elsődleges), a hozzáférés (másodlagos) és a hasznosság egyenlőtlenségét (harmadlagos digitális szakadék).” (Tőkés 2021:

111) Arról olvashattunk az előbbieken, hogy különbségek lehetnek az emberek között abban, hogy ki mennyire fér hozzá, ki mennyire ért hozzá és ki mennyire használja fel a mindennapokban.

Közösségi média, mint önreprezentációs eszköz

Napjaink elengedhetetlen része, hogy valamelyik közösségi média oldal felhasználói legyünk. Egyre több új platform jön létre, gyors tempóban halad a fejlődés. A közösségi média eszköz arra szolgál, hogy bemutassam az életem az interneten. Bár teljes szabadság van arra, hogy mikor/mennyit/miért tegyek közzé a magánéletemből, még sincs biztosíték arra, hogy ezek biztonságban lesznek. „A közösségi média technológiai háttere rendkívül könnyűvé teszi a kommunikációban való részvételt, a médiatartalom létrehozását, szöveges értékelését és a megosztását.” (Andok 2016: 140) A közösségi oldalak rendkívül egyszerűen működnek. Két kattintással már közzé is tehetünk tartalmakat. Ezeken a platformokon több mindent is kipróbálhatunk. Ilyen például a Story megosztás is, amelynek időtartama 24 óra, utána már csak az archívumban található meg, kivéve, ha az adott személy nem rögzíti az oldalán.

„A Facebook egyszerre közösségi oldal, kommunikációs csatorna és médiafelület, és a korábbiaknál nagyobb lehetőséget biztosít a felhasználók közti interakcióra, szabad véleménynyilvánításra. Mindez történhet bejegyzések, kommentek, like-ok vagy éppen megosztások formájában.” (Molnár–Szűts 2017: 18) A Facebook mára már az a felület, ahol bármit megoszthatunk magunkról vagy a szemléletünkről. Az előbbi idézet is megerősíti, hogy ez az a platform, ahol interakcióba léphetünk egymással. Megírhatjuk egymásnak, amit gondolunk, vagy akár kiírhatjuk magunkból azt, ami bennünk van, és így reflektálhatunk egymás visszajelzéseire is.

Változó az, hogy hol kommunikálunk magunkról. Jelenleg számos felület áll rendelkezésünkre, ahol az önkifejezést gyakorolhatjuk. A kutatás során más közösségi média oldalak használata is megjelenik, ilyen például az Instagram és a TikTok. Beigazolódik a következő idézet: „Vagyis nemcsak társadalmi csoportonként, vagy kultúrszintenként (lásd Keszeg 1999: 141), hanem korszakonként is más-más médiumok válnak a mindennapok szervezésének, az önkifejezésnek és a (meg)emlékezésnek az eszközévé. ” (Vajda 2016: 36)

Viszont megemlíteném, hogy az interjúalanyok körében a Facebook dominál, illetve az ehhez kapcsolódó Messenger. Egyik interjúalany említette, hogy nála a Skype-ot felváltotta a Messenger.

Az alcímben meghatároztam, hogy a közösségi média jelen van mint önreprezentációs eszköz. A különböző közösségi oldalakon úgy vagyunk jelen, ahogy mi szeretnénk, azt mutatjuk be, amit szeretnénk, hogy lássanak az ismerőseink, követőink. Barát Tamás tanulmányában a következőket olvashatjuk a médiáról: „A kommunikációs szakemberek tág értelmében a média kifejezés alatt általában a mondanivaló kifejezésére használatos közvetítő közegek összességét értik, azaz a mondanivaló kifejezésére használt eszközöket, a tömegkommunikáció eszközeit, azaz a nyomtatott sajtó, a rádió, a televízió és az internet nyújtotta nyilvános fórumok összességét.” (Barát 2011: 154)

Mobiltelefon, mint lételem

Lételem a telefon, mert minden fontos adatunkat rajta tároljuk. Minden, ami fontos számunkra, benne rejlik. Egyszerű, mert elfér a zsebünkben, könnyen hordozható egy lappal szemben. Főleg az okostelefonok válnak nagy hasznunkra, ugyanis a segítségükkel könnyen tudunk kapcsolatot tartani, információkat tárolni és eseményeket dokumentálni. Nyíri Kristóf a következőket írja a mobiltelefonról: „Elfogadott megállapítás mármint, hogy a mobiltelefonokon át igényelt információ jellegzetesen helyfüggő és helyzetfüggő.” (Nyíri 2002: 16)

„Az okos mobil eszköz - legyen szó mobiltelefonról, tabletről- képességét tekintve egy számítógépnek feleltethető meg, és mint ilyen, ugyanazok a kockázatok fenyegetik, mint egy számítógépet.” (Bányász 2018: 361) A közösségi média alfejezetben kifejtettem, hogy nincs biztosíték arra, hogy az adataim biztonságban maradnak az interneten. A telefon használata mindennapos, azonban ennek következtében a veszélyek kockázata is növekszik. Bár különböző módszerek vannak arra, hogyan kerüljük el a kockázatokat, mégis előfordulhat, hogy véletlenül belekeveredünk. Ilyenkor fontos, hogy tudatosan kilépjünk belőle, és ellenőrizzük, hogy a készülékünk biztonságban van-e.

„A mobiltelefon ugyanis nem egyszerűen drót nélküli telefon, hiszen ha jobban meggondoljuk, sokkal inkább használjuk írásra, mintsem beszélgetésre (lásd az sms robbanásszerű térhódítását), és afféle számítógéppé változik át (a kétféle eszköz valójában máris összeolvadt: a mobiltelefonnal írunk, a számítógéppel pedig telefonálunk), mi több, hitelkártya gyanánt fizethetünk vele az áruházban vagy segínyt küldhetünk a cunami áldozatainak.” (M. Ferraris 2008: 14) Az előző idézet nagyon jól összegzi, hogy milyen funkciója is van a telefonnak napjainkban. A vizsgálat során az alanyoktól megtudjuk majd, hogy mire használják a telefont. Előzményként elmondhatom, hogy az írás az egyik olyan opciója a telefonnak, amelyet ők is a leggyakrabban használnak. Továbbá fontos kiemelni, hogy a hátrányos helyzetűek számára is ugyanannyira fontos a telefon birtoklása, mint a hétköznapi ember számára. Az eszközöket bármennyire is nehéz megszerezni számukra, mégis fontos, hogy legyen kommunikáció végett.

Módszertan

A kutatás kezdete előtt elhatároztam, hogy mindenképpen hátrányos helyzetű személyeket szeretnék vizsgálni. A választásom a Magyarfülpösi Szórványkollégium szülő közösségére esett. Ezek a szülők kapcsolódási pontja a kollégiummal, hogy a gyermekeik a kollégiumba tanulnak és töltik hétköznapiikat. A kutatás során sikerült 8 személlyel interjút készítenem, köztük: 2 férfival és 6 nővel. Az interjúk helyszíne a Magyarfülpösi Szórványkollégium volt, ahol a szülőkkel egy kényelmesen kialakított közegben beszélgettünk. Háromszor sikerült meglátogatnom a helyszínt: március 24-én, április 8-án és június 15-én. A harmadik interjú során az alanyaim Ady István református lelkész és a Szivárvány Alapítvány vezetője, illetve Sz. É. a Magyarfülpösi Szórványkollégium alkalmazottja voltak. Az interjúk időtartama változó, ugyanis 10 perc és 30 perc között vannak. Az alanyoknak 10 témakörben tettem fel kérdéseket. Változott a demográfiai adatok lekérdezésének az időpontja. Voltak, akik az interjú elején mutatkoztak be, és voltak, akik a végén.

Több alkalommal is nehézséget okozott a csend és az önbizalomhiány, amelyeket az alanyoknál észleltem. Bár igyekeztem kialakítani egy bizalmi kapcsolatot, ez nem mindenkivel sikerült. Megfigyeltem, hogy bár kevés időt töltöttem az alanyokkal, voltak olyan példák, amikor valaki nagyon nyitott volt velem.

Az interjúzás során két eszközt használtam: a laptopot, amelyről a kérdéseket tettem fel, illetve a telefonomat, amely a hangfelvétel elkészítésében volt segítségemre. Itt megemlíteném, hogy a felvétel során volt példa arra is, hogy szüneteltettük a felvételt, mert olyan témára tért ki az adott személy, amely már nem kapcsolódott a kutatás témájához. Ilyenkor jó hangulatú beszélgetés vette kezdetét, ahol még többet elárultak magukról az alanyok. Ami számomra meglepő volt, hogy egy ilyen szünet során, ott tudtuk folytatni, ahol abbahagytuk.

Továbbá megemlíteném, hogy bár fontosnak éreztem, hogy terepszemlét végezhessek, nem adatott meg a lehetőség, ugyanis a kollégiumban dolgozók jobbnak látták, hogy ne szembesüljek azzal a valósággal, amelyben a mélyszegénységben élők élnek. Ezért is volt az

interjúzás helyszíne a Magyarfülpösi Szórványkollégium, ahová összegyűltek a szülők, hogy beszélgessünk. Szeretném bővíteni még az interjúalanyok számát a kollégium munkaközösségével, illetve a tiszteletes úrral is. Egyelőre nem sikerült egy időpontot rögzíteni, amikor megvalósulhat ez a terv. Reményeim szerint, minél hamarabb megtaláljuk a megfelelő időpontot az interjú elkészítésére, ugyanis szeretném, hogy ez a fejezet is kibontásra kerülne a dolgozatomban. Úgy gondolom, hogy a fent említett személyek azok, akik egy másik perspektíva szerint tudják bemutatni, hogy mit is hoznak magukkal otthonról a gyermekek.

Az interjúalanyok demográfiai adatai:

Anonim név	Nem	Életkor	Lakhely	Családi állapot	Foglalkozás
Sz. D.	Férfi	31 éves	Nagyfülpös	Élettási kapcsolat, két leánygyermek édesapja	Kőműves
B. K. E.	Nő	37 éves	Nagyfülpös	Élettársi kapcsolat, egy fiúgyermek és két leánygyermek édesanyja	Munkanélküli
P.H.	Nő	45 éves	Nagyfülpös	Házass, egy fiúgyermek édesanyja	Nem dolgozik, az édesanyját gondozza
Sz. É.	Nő	45 éves	Nagyfülpös	Házass, egy fiúgyermek édesanyja	Szociális munkás

Sz. R.	Férfi	45 éves	Nagyfülpös	Házass, egy fiúgyermek édesapja	Adminisztrátor a Magyarfülpösi Szórványkollégiumban
B. A. Sz.	Nő	30 éves	Tancs	Házass, két leánygyermek édesanyja	Szezonmunkás Németországban
Cs. Cs. Zs.	Nő	36 éves	Tancs	Házass, egy fiúgyermek és egy leánygyermek édesanyja	Háziasszony, állatgondozással foglalkozik a saját farmjukon
Sz. A.	Nő	38 éves	Nagyfülpös	Házass, két leánygyermek és két fiúgyermek édesanyja	Napszámos

Értelmezés

Helsper tanulmányában azt fogalmazza meg, hogy egyre több bizonyíték utal arra, hogy azok, akik szociális kirekesztettségben élnek, azaz olyan személyek, akik több társadalmi hátrány által érintve vannak – alacsony képzettség, gyenge egészségi állapot vagy alacsony jövedelem összessége –, valószínűleg nem kapcsolódnak be az információs társadalomba. (Helsper, E 2008: 7) Ebben a fejezetben az interjúalanyokkal készült beszélgetés eredményeit mutatom be.

Az interjúk során számos olyan aspektus merült fel, amely során a kérdéssor megváltozott. Bár volt egy sorrend, amelyet követtem, többször is voltak kitérők a beszélgetés során. Összességében az eredmények különbözőek, és reflektálni tudok arra a gondolatra, hogy minden gyermek más-más történettel rendelkezik. Ugyanez a helyzet a szüleikkel is. Az eredmények kibontása összesen kilenc alfejezetben lesz olvasható. A fejezetek bár nem egy lineáris vonalat követnek, mégis helyenként kapcsolódnak egymáshoz.

Eszközhasználat

Bár azt gondolnánk, hogy a hátrányos helyzetűek nem engedhetik meg maguknak a digitális eszközöket, mégis rendelkeznek velük. Az alábbiakban látható lesz, hogy mind a 8 interjúalany rendelkezik telefonnal, illetve van olyan lány is, aki rendelkezik laptoppal és tablettel is. Asszociálhatunk arra is, hogy társadalmi kényszer által rendelkeznek ezekkel az eszközökkel, ugyanis valójában napjainkban már kevés olyan ember látni, akinek nincs a zsebében a telefonja. Mit hoz még magával a társadalmi kényszer? Félelmet. Félelmet, hogy az adott eszközt nem fogjuk tudni kellőképpen használni. Félelmet, hogy az adott eszközön tárolt információk nincsenek biztonságban. Félelmet, hogyha én nem rendelkezek digitális eszközzel, akkor máris áldozattá válhatok.

Priya és Maheswari tanulmányában arról olvashatunk, hogy ritkán vizsgálják a szülők képernyőhasználati szokásait, ezért fontos foglalkozni azzal, hogy mennyire vesznek részt a

képernyőhasználatban. Ez segít jobban megérteni a saját képernyőidejük kezelését, illetve gyermekeik képernyőhasználatát.(Priya & Maheswari 2024: 2)

Digitális eszköz. Ennek a kérdésnek a feltételekor azt tapasztaltam, hogy ki kell bontanom a kérdést, és el kell magyaráznom, hogy mit foglal magába a digitális eszköz fogalma. Amikor példázni kezdtem a telefonnal, lappal, illetve a táblagéppel, máris könnyebben tudtak válaszolni az alanyok. Viszont ennek ellenére is el kellett telnie egy kis időnek, amely során az alanyok el tudták mondani, hogy milyen eszközökkel rendelkeznek. Az alábbi táblázatban a digitális eszközök csoportosítására került sor, illetve az adott eszköz márkanevének a feltüntetésére.

Anonim név, nem	Eszköz			Márka			Időtartam		
Sz. D., férfi	Telefon			Samsung			4 éve		
B. K. E., nő	telefon *			Samsung			2 éve		
P.H., nő	telefon *			Samsung			6 éve		
Sz. É., nő	telefon	laptop	táblagép	Samsung	HP	Lenovo	4 éve	-	-
Sz. R., férfi	telefon	Laptop		Huawei	Sony		8 éve	-	
B. A. Sz., nő	Telefon			Samsung			Régóta		
Cs. Cs. Zs., nő	Telefon			Samsung Galaxy A51			1 éve		
Sz. A., nő	telefon *			Nokia			3 hónapja		

Márka. Amikor az eszközök márkájára vonatkozott a kérdés, egy kis szünet elteltével máris válaszokat kaptam. Itt kiemelném, hogy egy olyan alany volt, aki teljesen el tudta mondani, hogy milyen eszközzel rendelkezik. Ezekből a márkanevek az a következtetés vonható le, hogy ezek a készülékek az olcsó kategóriába tartoznak. A *-val megjelölt személyek ajándékba kapták az eszközöket, volt, aki születésnapra, illetve volt olyan is, aki tovább kapta valaki mástól. A nyolc megvizsgált személy közül háromra igaz ez a kijelentés. Mivel a téma során a gazdasági helyzettel is foglalkozunk, fontos kiemelni, hogy a digitális eszközök megvásárlása mennyire nehézséget okoz a hátrányos helyzetűeknek. A beszélgetés során elhangzott, hogy kinek mennyi

ideje van meg a telefonja, és ezekből az eredményekből azt a következtetést vontam le, hogy ezek az emberek nagyon ügyelnek eszközeikre, mert nem gyakran tudnak újat vásárolni.

Ennél a fejezetnél még fontos kiemelni azt, hogy ezek a márkák már régebb óta vannak a piacon. A Samsung-ot 1969-ben alapították, a Huawei-t 1987-ben és a Nokia-t 1865-ben, bár azt tudni kell, hogy az alany Nokia okostelefonnal rendelkezik. Ezekből az adatokból is felfedezhető, hogy érződik ez bizonyos anyagi korlát, ugyanis a hátrányos helyzetűek nem feltétlenül drágább telefont vásárolnának maguknak, hanem inkább olcsóbbat és arra igyekeznek minél jobban vigyázni, hogy minél tovább kitartsanak. Érdekes, hogy számunkra nem a márka a fontos, hanem az, hogy működőképes legyen és bizonyos helyzetekben tudják használni. Úgy gondolom, hogy szép párhuzamot lehet ebben vonni a hátrányos helyzetűek és az anyagilag rendben levő személyek között.

Időtartam. Ennél a kérdésnél tapasztalatot szereztem arról, hogy mennyire másképp gondolkodunk. Az alanyok között volt olyan személy, aki pontosan tudta, hogy mikor kapta a telefont. A beszélgetés során ugyanis kiderült, hogy többen ajándékba kapták a telefont (születésnap, eljegyzés), illetve volt példa arra is, hogy valaki használtan kapta meg a telefont valakitől. Mindenképpen észrevehető, hogy van olyan személy, aki régóta ugyanazt az eszközt használja. Többen is elmondták, hogy már nem működik olyan jól a telefonjuk, de amíg kitart, addig használják. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy volt olyan is, aki rendszeresen cserélgeti a telefonját.

Facebook használat

A dolgozatom legelején már szó került arról, hogy szeretném megvizsgálni, hogy milyen közösségi oldalakra vannak beregisztrálva az alanyok. A szakirodalomban olvashatunk arról, hogy milyen hatása van az emberi kapcsolatokra a közösségi média jelenléte. A közösségi média felületeknek köszönhetően hatékonyan tudunk egymással kommunikálni, illetve egymásról információkat szerezni. Az utóbbinak nagy a veszély mértéke is. Számomra azért volt fontos az alanyoknak a Facebook-kal kapcsolatos tapasztalairól tudomást szerezni, ugyanis úgy gondolom, hogy ők még abba a generációba tartoznak (30-45 év), amely inkább a Facebook-ot részesíti

előnyben a közösségi média oldaluk közül. Chen és Sharma 2015-ös tanulmányában arról olvashatunk, hogy a Facebookon lehetőség van arra, hogy a felhasználók régi vagy új ismerősöket találjanak lakóhely, iskolai végzettség, munkahely és más szempontok alapján. (Chen, R., & Sharma, S. K. 2015: 97) A következőkben anonim módon bemutatom az alanyok és a Facebook közötti adatokat:

Sz. D., férfi, 31 éves, nagyfülpösi lakos: 7-8 éve használja a Facebookot, gyakran tesz közzé fotókat gyerekekről, családról a Storyban. Nem szokott bejegyzéseket kitenni, csak ritkán. Szokott népzenei tartalmakat újraosztani, ugyanis nagyon szereti és 12 évet táncolt. Olyan csoportokba is belép, ahol állatkereskedelem van. Kb. 140-150 Facebook ismerőse van. Megválogatja, hogy kik az ismerősei, szokott szelektálni a meglévő ismerősei között. Akik Facebookon ismerősei, azokat mind ismeri személyesen is. Ritkán használja, előfordul olyan helyzet is, amikor napokig nem aktív a Facebookon. A férfi így vélekedett ennél a témakörnél:

„Ismeretleneket nem jelölök be és meg is válogattam, hogy kit jelölök vissza. Volt olyan ismerősöm, hogy például nem is ismertem, nem is tudok róla semmit...Csak éppen, akit rendszeren ismerek, az barátom lehet a Facebookon, akit nem ismerek, az nem.”

B. K. E., nő, 37 éves, nagyfülpösi lakos: 8-9-10 éve használja a Facebookot, ő inkább a Facebook Storyba tesz közzé tartalmakat. Ritkán tesz közzé bejegyzést, csak olyankor, amikor valamelyik családtagnak születésnapja van. Leggyakrabban imádságokat szokott újraosztani. Benne van olyan csoportokban, ahol ételkészítéssel kapcsolatos információk vannak. Körülbelül 400 ismerőse van a Facebookon, most már tudatosabban válogatja meg. Naponta többször használja.

P.H., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Kb. 6 éve van Facebook profilja. 438 ismerőse van Facebookon, tudatosan megválogatja őket. Inkább este szokta használni, kíváncsiságból. Egyáltalán nem szokott bejegyzéseket közzétenni, inkább az újraosztást szokta alkalmazni, ezen belül inkább az olyan tartalmakat, amelyek az idősgondozásról szólnak, ugyanis édesanyját már 10 éve gondozza.

Sz. É., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Talán 2011 óta regisztrált a Facebookra, 895 ismerőse van a Facebookon. Napi szinten használja, mivel számára munkaeszköz.

Kapcsolattartást és munkaügyeinek intézését is ezen az oldalon végzi. Magánéleti dolgokat nagyon ritkán oszt meg, inkább munkahelyi dolgokat. Az alapítvánnyal kapcsolatos tartalmakat szokta újraosztani.

Sz. R., férfi, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Körülbelül 2-3 éve használja a Facebookot, 17 ismerőse van a Facebookon. Inkább a Messenger-t használja, emiatt készített Facebook profilt is. Egyáltalán nem tesz közzé tartalmakat.

B. A. Sz., nő, 30 éves, tancsi lakos: Amióta létezik a Facebook, azóta van profilja, ugyanaz. Inkább este használja a Facebookot, akkor van több ideje. Inkább eseményekkor szokott közzétenni bejegyzéseket. Szokott ritkábban újraosztani tartalmakat, inkább családdal kapcsolatos idézeteket.

Cs. Cs. Zs., nő, 36 éves, tancsi lakos: 6 éve van Facebook profilja. 855 ismerőse van a Facebookon. Általában minden nap használja, inkább este, mert akkor van ideje. Képeket szokott megosztani a családról, amikor van valamilyen esemény. Szokott más bejegyzéseket is újraosztani. Storykat nem szokott megosztani.

Sz. A., 38 éves, nő, nagyfülpösi lakos: Kb. 2 éve van meg ez a profilja, de már voltak neki korábban más profiljai is, összesen 4, főleg jelszó felejtés miatt kellett újregisztrálni. 75 ismerőse van. Nem használja túl gyakran a Facebookot, inkább csak akkor, amikor van ideje. Időnként fotókat is megoszt a gyermekeiről. Előfordul, hogy más oldalakról is megoszt tartalmakat.

A kutatás inkább a Facebook nevű közösségi oldalra összpontosult, ugyanis véleményem szerint ez a korosztály még mindig a leggyakrabban használja a Facebookot. Az interjúzás során ez bebizonyosodott. Az egyik levonható következtetés az, hogy a hátrányos helyzetűeknek is céljuk beilleszkedni a digitális világba, bár számukra több nehézséggel jár. Ezek a személyek kevesebb időt töltenek telefonjaik gyakori ellenőrzésével, ugyanis számukra a munka az elsődleges, mivel ez a megélhetésük forrása.

Az alanyok viszont egyöntetűen válaszoltak arra, hogy igyekeznek minél kevesebb magánélettel kapcsolatos tartalmat közzétenni a Facebookra, kivételt képeznek egy-egy fotó megosztása családi eseményekről, vagy időnként fotókat megosztani a gyermekekről, az utóbbit

csak ritkán. Ami viszont jellemző, hogy többeket is érint az a más oldalakról való bejegyzések újraosztása, jellemző volt, hogy olyan idézeteket osztanak meg, amelyek a családról szólnak. Ez a kijelentés is megerősítő abban, hogy a családban fontos az összetartás.

Ami számomra meglepő volt, az hogy tudatosan kezelik az ismerőseiket és azokat a személyeket, akik láthatják a megosztott tartalmaikat.

Üzenetírás SMS-en vagy WhatsApp-on?

A beszélgetések során kiderült, hogy megoszlik a vélemény azok között, akik az SMS-t, illetve a WhatsApp-ot használják. Megjegyezendő, hogy négy olyan személyt is vizsgáltam, akik nem rendelkeznek WhatsApp alkalmazással. A WhatsApp egy olyan kommunikációs alkalmazás, amelyen keresztül azonnali üzeneteket, képeket, videókat és hanghívásokat cserélhetünk internetkapcsolat segítségével. (Montag et al. 2015: 2) Többnyire az ok ugyanaz: nincs rá szükségük. Megelégszenek azokkal a funkciókkal, amelyek alapjáraton megtalálhatóak a telefonon. Azt gondolnánk, hogy a mai világban az emberek még mindig különböző kommunikációs felületeket igényelnek. Viszont a hátrányos helyzetűek megcáfolják azt, hogy különböző kommunikációs felületekre van szükségünk ahhoz, hogy kommunikálni tudjunk egymással. Majd az eloszlásban látható lesz az is, hogy ezeket a csatornákat nem feltétlenül üzenetírásra használják az alanyok. A következőkben az eredményekről olvashatunk:

Sz. D., férfi, 31 éves, nagyfülpösi lakos: Nem nyilatkozott.

B. K. E., nő, 37 éves, nagyfülpösi lakos: Nem használja sem a WhatsAppot, sem az SMS-t. Az SMS-t inkább arra használja, hogy bizonyos belépési kódokat elküld itt, hogy ne vesztesse el.

P.H., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Nem rendelkezik WhatsApp alkalmazással.

Sz. É., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Munkaügyek miatt használja a WhatsApp-ot.

Sz. R., férfi, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Nem rendelkezik WhatsApp alkalmazással.

B. A. Sz., nő, 30 éves, tancsi lakos: Többet használja a WhatsApp-ot, mint az SMS-t. Általában beszélgetésekre, illetve használja a WhatsApp Story funkcióját is. SMS-en inkább a bejövő számlákat figyeli.

Cs. Cs. Zs., nő, 36 éves, tancsi lakos: Inkább az SMS-t használja. Nem rendelkezik WhatsApp alkalmazással.

Sz. A., 38 éves, nő, nagyfülpösi lakos: Nem rendelkezik WhatsApp alkalmazással.

Az internetről azt gondolom, hogy...

Ruthie Rettie tanulmányában arról olvashatunk, hogy az internetnek számos felhasználási módja van: információkeresés, csevegőszobák, tranzakciók lebonyolítása vagy akár szórakoztató jellegű felhasználás. (R. Rettie 2001: 13) Viszont annak ellenére, hogy az internet számos hasznos aspektusát felfedezhetjük, mégis ott vannak a káros tényezők is, amelyekkel akarva-akaratlanul találkozunk.

A hátrányos helyzetűek között is megoszlik a vélemény arról, hogy hasznos-e az internet vagy sem. Továbbá a résztvevők arról is beszámoltak, hogy veszélyesnek találják az internet bizonyos szegmenseit. A következőképpen oszlanak el a vélemények az internetről:

Sz. D., férfi, 31 éves, nagyfülpösi lakos: Véleménye szerint van, akinek nagyon jó az internet és segít a munkában. Szerinte egy nagy hülyeség, régebben is meg lehetett tudni mindent internet nélkül. Úgy gondolja, hogy nagyon korlátozta a telefonhasználat a gyerekek szabadban eltöltött idejét. Hibásnak gondolja azt, hogy a kisebbik lányuknak (6 éves) vettek telefont.

B. K. E., nő, 37 éves, nagyfülpösi lakos: Úgy gondolja, hogy jobb volt az ő gyerekkorukban telefon nélkül. Annak idején, amikor ő gyerek volt, akkor sokkal jobban tudtak játszani a gyerekek és ki tudták élni a gyerekkorukat. Látja a saját gyermekein, hogy kiengedi őket, elbambul a gyerek, eljátszik, de bent nagyon ritka, hogy eljátszodjon a saját játékaival. Szokták korlátozni a gyerek telefonhasználatát. Ennek következtében alakul ki

hiszti vagy akár sarokbaállás. Szerinte az a probléma, hogy az internethez nagyon könnyen hozzáférnek a gyerekek. Elmondása szerint sajnos mindent látnak, amit nem is kellene.

P.H., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Az alany szerint hasznos, ha tudjuk okosan használni. Itt arra gondol, hogy ha tudjuk okosan használni, akkor nem dőlünk be mindenféle kihívásoknak. Szerinte fontos, hogy ne menjünk bele olyan programokba, amelyek vírusokat hordozhatnak. Ha hasznosan használjuk, akkor jó dolog. Úgy gondolja, hogy nem minden hiteles, amit az interneten látunk. De ha tájékozódik az ember és utána néz a dolgoknak, akkor rá tud jönni, hogy hamis vagy igaz egy bizonyos posztolás.

Sz. É., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Véleménye szerint hasznos és veszélyes egyaránt. Számára jó dolog ugyanis a munkáját nagyon megkönnyíti. Már csak abban is, hogy otthonról tud dolgozni és nem kell bejárnia az irodába. Ő gyakorlatilag szinte mindent el tud intézni otthonról. Rengeteg anyagi forrásról, amelyet igénybe vehet az alapítvány, azokról mind az interneten tájékozódnak. A hölgy így vélekedett az internetről:

„Én úgy képelem az internetet, mint a kést. A kést is használhatom kenyérszeletelésre, de leszúrhatok egy embert is vele. Tehát én így képelem az internetet. Szerintem ez az egyik legjobb hasonlat.”

Sz. R., férfi, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Az alany véleménye szerint az internet jó, ha az ember okosan tudja használni.

B. A. Sz., nő, 30 éves, tancsi lakos: Véleménye szerint hasznos, ugyanis könnyen tudsz kommunikálni külföldön. Akárhol legyél, fel tudsz hívni valakit. Úgy gondolja, hogy sokan teszik tönkre emiatt az életüket és a szemüket is. Sokan vannak már olyanok, akik nem tudnak enélkül élni.

Cs. Cs. Zs., nő, 36 éves, tancsi lakos: Úgy gondolja, hogy az internet hasznos is, de veszélyes is lehet, ha valaki nem tudja használni. Számára eddig még nem volt veszélyes, mert tudja kezelni, és a gyermekeit is figyelmeztette, hogy vigyázzanak hova és milyen linkre lépnek be.

Sz. A., 38 éves, nő, nagyfülpösi lakos: A mindennap hosszúra nyúlómunkaidő miatt nem szokott rendszeresen internetezni.

A fejezet vizsgálata közben felmerül bennem a kérdés, hogy valóban fontos-e számunkra az internet, vagy meg tudnánk lenni nélküle is? Megerősítést nyert számomra az alanyok válasza arra vonatkozóan, hogy bár használják, de teljesen rendben lennének nélküle. Többen is hangsúlyozták, hogy veszélyes, ami arra utal, hogy hiányoznak a digitális kompetenciák és a kritikai gondolkodás. Ha ugyanis tisztában lennének a különböző programok létezésével, és lehetőségük lenne gyorstalpalókat elsajátítani, akkor más lenne a kép számukra is. Az internetes vásárlás fejezetében olvasható lesz, hogy az alanyok már átverések áldozataivá váltak.

Internetes vásárlás

Napjainkban egyre inkább elterjedt az internetes vásárlás. Sokkal egyszerűbb és kényelmesebb otthonról megvásárolni azt, amire szükségünk van. Egy Magyarországon íródott tanulmányban a következőket olvashatjuk egy kutatásban résztvevő alanyok magatartásáról az internetes vásárlást illetően: „A felhasználók eleinte nem kimondottan bíztak az internetes vásárlásban, nem tudták, hogyan működik, biztonságos, pontos, problémamentes-e.” (Kis et al. 2008: 20) Párhuzamot lehet vonni a hátrányos helyzetűek vásárlási szokásaira is, ugyanis az ő elmondásuk szerint, ők is hasonlóan vélekednek az internetes vásárlásról. Az alanyok válaszaiból egyöntetűen érződik a félelem, hogy a nehézségek és a bizonytalanság miatt nem mernek élni ezzel a lehetőséggel.

Nagy érdeklődéssel hallgattam a hátrányos helyzetűek beszámolóit az internetes vásárlásról. Többször is felmerült az, hogy már nem igazán vásárolnak az interneten, mert előfordult, hogy amit megrendeltek, az nem érkezett meg. A következő összesítésben az alanyok tapasztalatait osztom meg:

Sz. D., férfi, 31 éves, nagyfülpösi lakos: Nem szokott, mert nem érti, hogyan kell rendelni. Nem is szeret rendelni, ugyanis ha valamit meg szeretne vásárolni, azt szereti személyesen is megnézni.

B. K. E., nő, 37 éves, nagyfülpösi lakos: Ritkábban, de szokott. Főleg akkor, amikor akciókat vagy szállításokat talál. Decemberben vásároltak egy biciklit, mert jobb áron

kapták meg. Vannak olyan oldalak, ahol szeretne vásárolni, de nem bízik annyira bennük, hogy kártyával fizessen. Emiatt inkább csak a helyben fizetést preferálja.

P.H., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Ritkábban szokott vásárolni az elmúlt 2 évben, egyszer vagy kétszer. Mivel nem tud elmenni otthonról, és szüksége volt valamire, vagy a gyermekének. Ilyenkor a futárszolgálatnál szokott fizetni. Nem tapasztalt problémát a vásárlás során.

Sz. É., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Ritkán szokott vásárolni. Nemrégiben három ruhadarabot vásárolt az internetről. Készpénzzel fizetett.

Sz. R., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Nem szokott vásárolni.

B. A. Sz., nő, 30 éves, tancsi lakos: Régebben vásárolt ruházatokat és gépeket. Most már nem szokott vásárolni, mert háromszor előfordult, hogy nem azt kapták meg, amit rendeltek, vagy 1 hónap után elromlott. Készpénzben fizettek a futárnak.

Cs. Cs. Zs., nő, 36 éves, tancsi lakos: Szoktak interneten vásárolni, főként ruhákat. Helyszínen szoktak fizetni. Még nem fizettek kártyával, mert nem igazán mertek. Hallottak már olyat, hogy valakinek problémája adódott a kártyás fizetéssel, ezért nem próbálkoznak vele.

Sz. A., 38 éves, nő, nagyfülpösi lakos: Nem szoktak internetről vásárolni, ugyanis drága.

Az alanyok egyöntetűen arról nyilatkoztak, hogy a készpénzes fizetést preferálják. Úgy gondolom, hogy nagyvonalakban befolyásolja ezt a döntést a félelem. Több olyan tapasztalat is olvasható, amely arról számol be, hogy nem tartják megbízhatónak a kártyával való fizetést. Ennél a témakörnél is felfedezhető a digitális kompetenciáknak a hiánya és az, hogy valamilyen formában tisztázódjon, hogy nyilván vannak veszélyei a kártyával való fizetésnek, viszont ha elővigyázatosak vagyunk, akkor ezt el lehet kerülni. Továbbá fontos megemlíteni azt, hogy a készpénzes fizetés sokkal egyszerűbb is lehet. Egy 2008-as tanulmányban arról olvashatunk, hogy a készpénzfizetések nem igényelnek a fizetés végrehajtásához infrastruktúrát. (Bergman et al. 2008: 51)

Televíziós szokások

Lehetséges, hogy napjainkban már nem a televízió a leggyakrabban használt digitális eszköz, viszont továbbra is egy olyan készülék, amellyel kikapcsolódhatunk, filmeket, illetve műsorokat nézhetünk. Úgy gondolom, hogy a televízió alapjáraton a hírek közlésének az egyik legjobb tere. Nagy Andor tanulmányában a televízióról, mint művészetről olvashatunk: „A televízió tehát olyan művészet, melynek célja az ember ábrázolása, de ugyanakkor maga az ember a kifejező eszköze is.” (Nagy 1966: 123) Bár a dolgozatomban főleg a telefon- és internethasználatot vizsgáltam, érdekesnek látom bemutatni a televíziós szokásokat is, amelyekkel a hátrányos helyzetűek rendelkeznek. Megemlíteném, hogy minden háztartásban legalább egy televízió van, de van olyan háztartás is, ahol több is van.

Sz. D., férfi, 31 éves, nagyfülpösi lakos: Inkább csak magyar adásokat néz a televízióban. Nem szeret román adókat nézni. Szokta még nézni az RTL-t vagy a Film+-ot, de ezeken az adókon is inkább csak a régi kiadású filmeket is. Inkább vasárnap szokott televíziót nézni, hétköznapiokon kevés idő jut rá a munka miatt.

B. K. E., nő, 37 éves, nagyfülpösi lakos: A külföldi adásokat szoktam inkább nézni, illetve a híreket, amikor elkapja őket a televízióban. Nagyon ritkán szoktak filmeket is nézni. Szokta még nézni a TLC, CBS Reality és a Discovery adókat.

P.H., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Az édesanyja miatt főleg a Duna Televíziót nézik. Minden nap, elég hosszú ideig. Itt szokta meghallgatni a híreket is.

Sz. É., nő, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Ritkán néz televíziót.

Sz. R., férfi, 45 éves, nagyfülpösi lakos: Inkább híradókat néz.

B. A. Sz., nő, 30 éves, tancsi lakos: A televízióban főleg híreket néz, románul. Két televízióval rendelkeznek. Az egyiket a felnőttek használják, a másikat a gyerekek. A gyerekek rajzfilmeket szoktak nézni.

Cs. Cs. Zs., nő, 36 éves, tancsi lakos: Két televízióval rendelkeznek. Filmeket vagy különböző szórakoztató műsorokat szoktak nézni (pl. România au talent). Váltakozva néznek magyar, illetve román adásokat.

Sz. A., 38 éves, nő, nagyfülpösi lakos: Nem nyilatkozott.

Érdekes, ahogy megnyilvánul a román-magyar mérleg ennél a témakörnél. Van olyan személy, aki teljesen elutasítja azt, hogy román nyelven nézzen meg bármilyen műsort, hírt vagy filmet a televízióban. Ezzel ellentétben vannak olyanok, akik az íreket is románul nézik. Az alanyok nagyrésze főleg a hírek miatt nézi a televíziót, illetve vannak olyanok is, akik néha szoktak filmeket is nézni. Összességében elmondható, hogy a televízió nézés nem prioritás számukra. Inkább kikapcsolódást elősegítő tevékenység. Többen is hangsúlyozták, hogy nincs idejük a televízió előtt ülni, azt az időt inkább a munkára áldozzák.

Szülő-gyerek kapcsolattartás mobiltelefonon

A Szórványkollégium bentlakásában élő óvodás és kisiskolás diákoknál nincs telefon az iskolaidő alatt. Azonban, ha a szülőkkel szeretnének kommunikálni, akkor az alkalmazottak telefonjáról nyugodtan beszélhetnek, ha olyan helyzetek alakulnak ki, amikor feltétlenül szükséges a szülővel való kommunikáció. Egy érdekes példa lehet az egyik kislány jelenlegi helyzete, akinek édesanyja Németországban szezonmunkás. Lehetőség szerint egy este vagy akár minden második este a kollégium egyik alkalmazottjának a telefonjáról az édesanyjával, Messengerből kezdeményezett videóhívásban.

A gyerekek az iskolában interaktív órák keretében találkoznak digitális eszközökkel. A tanítónő interaktív módszereket használ: a laptopot összekapcsolja a televízióval, és akkor azon keresztül interaktív feladatokat oldanak meg a gyerekek. Egyenként végzik a feladatot, míg az egyik oldja a feladatot, a többiek figyelemmel kísérik, majd helyet cserélnek.

Továbbá filmeket is szoktak vetíteni, illetve ha egy adott kérdésre nem tudnak választ adni a diákok a tanóra keretén belül (pl. természetismereti órán), akkor a tanítónőni összekapcsolja a laptopot a tévével, és együtt nézik meg a választ erre a bizonyos kérdésre.

Információcsere a kollégium alkalmazottai és a gyerekek szülei között

A kollégium alkalmazottai és a gyerekek szülei általában telefonon keresztül osztják meg az információkat. Úgy hívásban, mint Messenger üzenetekben. Vannak olyan helyzetek is, amikor a szülőknek személyesen adják át az információkat, amikor a gyerekek hazaviszik a kollégiumból, illetve visszahozzák a kollégiumba. Ilyenkor akár az aznapi vagy a heti információkat is közlik a szülőkkel. Nem rendelkeznek sem WhatsApp, sem Messenger csoporttal, ugyanis vannak olyan szülők, akik nem tudnak írni, ezért nincs értelme fenntartani hasonló csoportokat. Változó, hogy a kommunikációs felületeken hogyan kezdeményezik a szülők a beszélgetést az alkalmazottakkal. Van olyan eset, hogy valaki hangüzenetben közli a mondanivalóját, ugyanis nem tudja leírni vagy megfogalmazni, amit szeretne. Van olyan is, aki tud írni és ennek következtében írásos üzenetváltások jellemzik a beszélgetést. Az alkalmazottak többnyire egyenként beszélnek a szülőkkel. Ennél az alfejezetnél fontos kihangsúlyozni, hogy a digitális írástudás nem velünk született készség. Erről ír tanulmányában Szabó Csilla Marianna: A digitális kompetencia és a digitális írástudás nem tekinthető veleszületett képességnek, még kevésbé egy generáció sajátosságának, hanem az ismeretek, a képességek és az attitűd olyan halmaza, amely fejleszthető és fejlesztendő terület minden személy esetében. (Szabó 2019: 1)

Többnyire változó, hogy ki kezdeményezi a beszélgetést. Vannak olyan esetek, amikor az alkalmazottak keresik a szülőket. A szülők között vannak olyanok is, akik nagyon gyakran keresik az alkalmazottakat, akár kétszer-háromszor is tesznek fel kérdéseket. Amikor fontos információkat kell közölni, akkor az alkalmazottak keresik a szülőket.

Visszatérés a kollégiumba hétvégék vagy vakációk után

A gyerekek visszatérése során a felügyelők számos nehézséggel találkoznak. Az egyik ilyen nehézség az, hogy a tapasztalatok szerint a szülők korlátlan internet- és telefonhasználatot engedélyeznek a gyerekeknek, és ezeknek a negatív következményeivel szembesülnek. Konkrét példa erre az, hogy a nyári táborokban a gyerekek (főleg az 5-8 osztályosok) nem szívesen térnek

vissza a kollégiumba, mert a tábor ideje alatt korlátozzák a telefonhasználatot, és ezt a gyerekek nem pozitívan fogadják, hanem inkább szabadságkorlátozásnak élik meg.

Ismeretes, hogy a bentlakásos intézményben a gyerekek hétfőtől-péntekig tartózkodnak, a hétvégéket pedig szüleikkel töltik otthonukban. A tapasztalatok szerint a gyerekek hétfőn legtöbbször hiányos öltözékben érkeznek vissza. Emellett higiéniai szempontból is hiányosságokat tapasztalnak a gondozók, annak ellenére, hogy pénteken tiszta ruhában és tiszta körülmények között távoznak a bentlakásból. Sajnos a hátrányos helyzet miatt a nem megfelelő körülmények is előfordulnak. A beszámolók szerint vannak olyan otthonok, ahol nagyon rosszak a lakáskörülmények, nincs vezetékes víz, és nincs fürdőszoba sem. Vannak olyan családok is, akik nehezen megközelíthető helyeken élnek: tanyákon, illetve farmokon dolgoznak.

Konklúzió

Az interjúk vizsgálata során több olyan következtetés vonható le, amely megerősíti, hogy érdemes foglalkozni a szórvány kérdéssel. Az értelmezésből arra lehet következtetni, hogy az alábbi szegmensekkel kapcsolatban vonhatunk le következtetéseket: eszközhasználat, Facebook-használat, üzenetírás SMS-en vagy WhatsApp-on?, gondolatok az internetről, internetes vásárlás.

Egyértelműen kiderül, hogy a hátrányos helyzetű emberek óvatosabbak és körültekintőbbek. A Facebook-használat alfejezetben olvasható, hogy kevesebb magánéleti tartalmat osztanak meg. Nem preferálják a kártyás fizetést az internetes vásárlás során.

A két látogatásom során kevés idő jutott arra, hogy az interjú idején kívül is legyen alkalmam az alanyokkal beszélgetni a hétkönapokról, mégis tanultam tőlük, hogy bár nap, mint nap nehézségekkel találják szembe magukat, mégis hittel kell megélni a mindennapokat. Itt fontosnak tartom elmondani, hogy mielőtt elkezdtük az alanyokkal az interjúzást, volt egy kis idő arra, hogy egymásra hangolódjunk. Ők is kaptak egy keveset az én életemről, és én is az övéikből. Annyira más, ahogy kibontakoznak ezek az emberek. Annyira különbözően nyilvánul meg, hogy ki mennyire közel enged magához.

Fontos azt is megemlítenem, hogy érdekes tapasztalat volt részt venni egy másik világban. Már többször jártam Magyarfülpösön, de ilyen formában még nem, ezért számomra is voltak akadályok, amelyeket le kellett küzdenem ahhoz, hogy eredményes munkát végezhessek. De az alanyok közvetlenségének köszönhetően sikerült gyorsan leküzdeni az akadályokat.

Bízom abban, hogy a kutatás által közelebb hozhatom ezt a távolinak tűnő világot a hétkönap emberekhez. Bár ez egy komfortzónán kívüli élmény, meghatározó szerepet játszik az identitás kialakulásában. Reflektálva arra, hogy ez távolinak tűnhet, mégis egyre közelebb van hozzánk. A szórványlét olyan probléma, amelyet minél jobban le kell lassítani.

A bevezetőben egy idézettel indítottam a téma bemutatását, befejezésképp pedig szintén következzen egy idézet, amely a kollégium honlapján olvasható: ⁵„Szeretetre vágnak ezek a

⁵ <https://www.szorvanykollegium.ro/> , megtekintve: 2024. június 23-án.

gyerekek, mert abból nem kapnak eleget otthon. És ha világra jöttek, épp annyi joguk van, amennyi más gyerekeknek jut, ezt próbáljuk megadni nekik.” (Ady István)

Szakirodalom

1. A., Gergely. András. (1997): *Kisebbség, etnikum, regionalizmus*. MTA Politikai Tudományok Intézete.
2. Andok, Mónika. (2016): *Digitális média és mindennapi élet. Budapest: L'Harmattan Kiadó.*
3. Bányász, Péter. (2018): Az okos mobil eszközök biztonsága= Security of the smart mobile devices. *Hadmérnök*, 13(2), 360-377.
4. Berényi, László. (2012): Digitális kompetencia-helyzetkép a szervezeti kompetenciafejlesztés szempontjából. *Gazdaságtudományi Közlemények: a Miskolci Egyetem Közleményei*, 6 (1), 6-19.
5. Bergman, M., Guibourg, G., & Segendorf, B. (2008): Card and cash payments from a social perspective. *Sveriges Riksbank Economic Review*, 2, 42.
6. Biczó, Gábor. (2000): Megjegyzések Vetési László Szórványstratégia: nemzetstratégia című tanulmányához. *Magyar Kisebbség*, 3, 3-16.
7. Bodó, Barna. (2007): A szórványtól a nemzetig-és vissza. *2007 TAVASZ*, 63.
8. Bokor, Tamás. (2013): A médiatudatosság, mint a részvételi demokrácia előfeltétele.
9. Chen, R., & Sharma, S. K. (2015): Learning and self-disclosure behavior on social networking sites: the case of Facebook users. *European Journal of Information Systems*, 24, 93-106.
10. Crawford, Sean Jefferson. (1996): "Hungarians in Transylvania: A Struggle for Equality. Honors Capstone
11. DiMaggio, Paul, and Eszter Hargittai. (2001): "From the 'digital divide'to 'digital inequality': Studying Internet use as penetration increases." *Princeton: Center for Arts and Cultural Policy Studies, Woodrow Wilson School, Princeton University* 4.1 4-2.
12. Fehér, Katalin. (2017): Az újmédia alapjai. *ME. DOK Média-Történet-Kommunikáció*, 12 (1), 11-18.
13. Ferraris, Maurizio, & Gál Judit. (2008): *Hol vagy? A mobiltelefon ontológiája*. Európa Könyvkiadó.

14. Gábrity, M. Irén. (2005): Mit értünk szórvány magyarság alatt Vajdaságban. *Létünk XXXV (3), Újvidék*, 19-31.
15. Helsper, E. (2008): *Digital inclusion: an analysis of social disadvantage and the information society*. Department for Communities and Local Government.
16. Ilomäki, Liisa, Anna Kantosalo, and Minna Lakkala. (2011): "What is digital competence." *Linked portal* 1-12.
17. Juhász, Tímea. (2020): Digitális kompetencia a mindennapjainkban. *Új Munkaügyi Szemle*, 2020(3), 44-53.
18. Kis, G., Szalay, K., Takács, N., & Nagy, P. (2008): Az on-line vásárlás vevői elfogadottsága Magyarországon (Adoption of on-line commerce in Hungary). *Vezetéstudomány-Budapest Management Review*, 39(12), 16-26.
19. Kósa, Éva. (2015): A médiaszocializáció kezdetei. Kósa Éva (szerk.): *Médiaszocializáció*. Wolters Kluwer, Budapest, 11-50.
20. Könczei, Csongor. (2008): Egy pusztuló régió nyomában. Avagy szórványosodásnak tekinthet az elnéptelenedés folyamata?. *LENYOMATOK. AMPRENTE. IMPRINTS*, 69.
21. Marianna, S. C. (2019): Áthidalható-ea szakadék az oktatásban a digitális bennszülöttek és a digitális bevándorlók között. Hulyák-Tomesz, T.(szerk.), 9-22.
22. Molnár, György – Szűts, Zoltán (2017): Nem mondhatom el senkinek, elmondom hát mindenkinek! A privát média hatása a nyilvánosságra, *Korunk*, Issue No:08, 16-20
23. Montag, C., Błaskiewicz, K., Sariyska, R., Lachmann, B., Andone, I., Trendafilov, B., ... & Markowetz, A. (2015): Smartphone usage in the 21st century: who is active on WhatsApp?. *BMC research notes*, 8, 1-6.
24. Nagy, Andor. (1966): A televízió-esztétikai kérdései. *Az Egri Tanárképző Főiskola tudományos közleményei (Új sorozat, 4. köt.)= Acta Academiae Paedagogicae Agriensis (Nova series, Tom. 4.) Eger, Egri Tanárképző Főiskola*, 115-135.
25. Nyíri, Kristóf. (2002): Bevezetés: Az információs társadalomtól a tudásközösségekig.
26. Papp, Z. Attila. (2016): Változatok erdélyi szórványoktatásra. *Regio*, 24(4), 173-195.
27. Potter, W. James (2015): *Médiaműveltség*. Budapest Wolters Kluwer 2015.

28. Priya, N., & Maheswari, P. U. (2024): Screen media-based devices usage patterns: Comparison between digital immigrant parents and digital native adolescents. *Journal of Digital Educational Technology*, 4(1), ep2411.
29. Ragnedda, Massimo (2018): Conceptualizing Digital Capital. *Telematics and Informatics*, 35 (8). pp. 2366-2375. ISSN 0736-5853
30. Rettie, R. (2001): An exploration of flow during Internet use. *Internet research*, 11(2), 103-113.
31. Simay, Attila. Endre, & Gáti, Mirkó. (2015): Nyilvánosság és magánélet a mobiltelefon és a közösségi média használat tükrében.
32. Sorbán, Angella. (2012): Kisebbség–társadalomszerkezet–kétnyelvűség.
33. Szathmáry, Lajos. (2000): Gyakorlati hozzászólás a magyar szórványügyhöz. *Magyar Kisebbség*, 3, 1937.
34. Szécsi, Gábor (2022): Közösség, kultúra, mediatizáció. *KULTÚRATUDOMÁNYI SZEMLE*, 4.
35. Szijártó, Zsolt. (2014): Mediatizáció és domesztikáció között–konceptiók a fiatalok médiafogyasztásáról. *ME. DOK Média-Történet-Kommunikáció*, 9(3), 5-18.
36. Szőke-Milinte Enikő (2020): Információ – Média(tudatosság) – Műveltség: A Z generáció tanulása. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest.
37. Tamás, Barát. (2011): Média és társadalom–társadalmi (közösségi) média. *Általános Vállalkozási Főiskola Tudományos Közlemények*, 25(2011), 151-164.
38. Tőkés, Gyöngyvér Erika (2021): „Digitális egyenlőtlenségek és digitális tőkeeloszlás Romániában”. *Információs Társadalom XXI*, 3. szám 109–125.
39. Vajda, András (2016): "Hagyomány, örökség, érték. A hagyomány használatának változó kontextusai." In: Jakab Albert Zsolt–Vajda András (szerk.): *Érték és közösség. A hagyomány és az örökség szerepe a változó lokális regiszterekben*. Kolozsvár, 21–58.
40. Vetési, László. (2001): Lélektől-lélekig-misszió az erdélyi és a regáti szórványokban. *KERESZTÉNY MAGVETŐ* 107. évf. 3-4. sz.